

Wstęp

Z wielką przyjemnością oddajemy w Państwa ręce kolejny, szesnasty już numer czasopisma „Progress”. Proponowany przez nas szeroki zbiór artykułów stanowi głównie efekt poszukiwań naukowych uczestników IV Kongresu Młodej Nauki. Publikowane w tym numerze teksty stanowią przegląd ustaleń z dziedzin humanistyki, nauk społecznych, ale też nauk o prawie i gospodarce. To, co łączy tak zróżnicowany zbiór, to wspólny motyw „pogranicza”: tożsamości, języka, świadomości, technologii i tego, co niesie współczesny świat.

Numer otwiera zbiór tekstów poświęcony psychologii i psychoterapii.

Artykuł Sylwii Wajs *Etyka w zawodzie terapeuty uzależnień – rola nie-stygmatyzującej postawy* porusza zagadnienie znaczenia postawy terapeuty w kontekście pracy z osobami z problemem uzależnień, wskazując na konieczność przeciwdziałania stygmatyzacji jako warunku skutecznej terapii. Autorka pokazuje, jak utrwalane przez terapeutów etykiety mogą pogłębiać wykluczenie, oraz apeluje o reformę systemu kształcenia specjalistów w zakresie uzależnień.

W tekście *Fenotyp żeński w zespole nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi (ADHD) oraz jego implikacje dla diagnostyki* Anna Skupińska analizuje niedoreprezentowanie kobiet w diagnozie ADHD, proponując nowe podejście do identyfikowania objawów wśród dziewcząt i kobiet. Autorka zwraca uwagę na konsekwencje późnej diagnozy dla dobrostanu psychicznego kobiet oraz przedstawia neurobiologiczną perspektywę zaburzenia.

Artykuł *Jak zresocjalizować psychopatę, narcyza i makiawelistę?* Marleny Wisz podejmuje z kolei kontrowersyjny temat resocjalizacji osób o cechach tzw. ciemnej triady, ukazując trudności penitencjarne i możliwe strategie pracy wychowawczej. Autorka przybliża

rozdzielenie między klinicznymi i subklinicznymi formami cech oraz wskazuje na potrzebę dalszych badań w tym zakresie.

Sekcję zamyka filozoficzno-neurologiczna refleksja Przemysława Palecznego pt. *Phenomenal Self and Divided Brain*, która w sposób interdyscyplinarny ukazuje relację między strukturą mózgu a konstruktem jaźni fenomenalnej. Artykuł łączy wyniki eksperymentów neuropsychologicznych z teoriami filozoficznymi, proponując reinterpretację koncepcji jedności świadomości.

Kolejny zbiór tekstów poświęcony został literaturze, językowi i tożsamości kulturowej.

W artykule Michaliny Labus pt. *Późna twórczość poety jako obraz pogranicza jego tożsamości* dokonano analizy poezji Alberta Bertoniiego jako formy zmagania się z przemijaniem i tożsamością twórczą. Szczególną rolę odgrywa tutaj metafora wyspy myszy – przestrzeni dzieciństwa i literackiej pamięci.

Tekst „Jeśli rozpręzę wdrukowane kraty”. *Pogranicza-w-nas jako kategoria odczytania truli Joanny Mueller*, który przygotował Michał Kopyt, proponuje nową perspektywę interpretacyjną, ukazując relacje między poetyckim językiem a doświadczeniem cielesno-społecznym. Artykuł stawia tezę o „pograniczach-w-nas” jako epistemicznym napięciu pomiędzy różnymi porządkami dyskursu.

Artykuł *Świeckie objawienie jako oś rozwoju fabuły literackiej – na przykładzie Lolity Vladimira Nabokova* Joanny Anczaruk interpretuje *Lolite* w świetle duchowej pustki i sekularyzacji współczesnego świata. Autorka sięga po koncepcje Waltera Benjamina, Michaiła Bachtina i Sigmunda Freuda, by wskazać na szczególną rolę „świeckiego objawienia” jako struktury organizującej narrację.

W artykule *Fenomen przywiązania w pograniczu jednostki w poezji Serhija Żadana* Hanna Bondarenko ukazuje, jak poezja może stać się przestrzenią poszukiwania stabilności w warunkach niepewności. Odwołując się do teorii Carla Gustava Junga i Viktora Frankla, autorka dowodzi, że literatura umożliwia wyrażenie wewnętrznych archetypów i tożsamości jednostki.

Następnie proponujemy artykuł *(Meta)fizyka (bez)ruchu. Pogranicze stanowiącienia rzeczywistości w 'Du mouvement et de l'immobilité de Douve' Yvesa Bonnefoya*. Bartłomiej Krupa analizuje w nim poetykę Yvesa Bonnefoya jako filozoficzną medytację nad ruchem i bezruchem, ukazując pogranicze poznania i egzystencji. Autor sięga po fenomenologię Husserla i inspiracje surrealistyczne, by zinterpretować literackie obrazy obecności i materii.

Językowy aspekt tożsamości podejmuje Kacper Kos w tekście *Feminatywy w języku czeskiej Polonii*, który przedstawia wyniki badania ankietowego i analizuje zjawisko żeńskich form zawodowych jako elementu zmieniającej się świadomości językowej i kulturowej. Artykuł ukazuje wpływ języka czeskiego na postawy wobec feminatywów wśród osób polskiego pochodzenia.

Sekcję zamyka tekst Aleksandry Łasińskiej pt. *Socjologiczny portret kobiety w Korei Południowej na podstawie reportażu Anny Sawińskiej „Przesłonięty uśmiech. O kobietach w Korei Południowej”*, który zestawia analizę literacką z kontekstem społecznym i medialnym, przedstawiając złożony obraz sytuacji kobiet w społeczeństwie południowokoreańskim. Autorka korzysta z narzędzi gender studies, antropologii i somatopoetyki, by ukazać wielowarstwowość kobiecego doświadczenia.

Trzeci blok tematyczny dotyczy przemian w gospodarce, technologii i prawie.

Artykuł Aleksandry Łopot *Komu przysługują prawa autorskie do utworów sztucznej inteligencji? Analiza prawna* podejmuje palący problem w zakresie prawa własności intelektualnej, ukazując niejednoznaczność statusu dzieł wygenerowanych przez AI. Autorka analizuje podejścia prawne do „osobowości elektronicznej” oraz porównuje systemy *copyright* i *droit d’auteur*.

Następnie proponujemy dwa teksty podejmujące problematykę elektronicznych faktur. *Krajowy System e-Faktur – innowacja w polskim systemie podatkowym* autorstwa Małgorzaty Jabłońskiej i Macieja Podleckiego przedstawia nowe rozwiązania w zakresie cyfryzacji rozliczeń podatkowych w Polsce, ukazując ich potencjalny wpływ na administrację publiczną i przedsiębiorców. Artykuł podkreśla korzyści automatyzacji i większej przejrzystości fiskalnej.

Uzupełnieniem tej analizy jest tekst *Uwarunkowania KSeF-u w Polsce i w wybranych krajach Europy* Zuzanny Kolbusz i Wiktorii Bańki, który porównuje wdrażanie e-faktur w różnych państwach i wskazuje kluczowe różnice instytucjonalne. Autorki analizują wyzwania implementacyjne oraz wpływ systemu na efektywność administracji skarbowej.

W tekście *Rynek pracy w Polsce a wojna na Ukrainie* Tymoteusz Ochrymiuk analizuje wpływ migracji wojennych na polski rynek pracy, wskazując zarówno wyzwania integracyjne, jak i korzyści demograficzne. Autor wykorzystuje dane statystyczne i teorie migracyjne, by ukazać złożony obraz zmian na rynku pracy.

W studium przypadku miasta Rumia pt. *Implementacja koncepcji smart city w średnich miastach – analiza polityki miasta Rumia* – Kacper Dominikowski analizuje lokalne uwarunkowania wdrażania idei inteligentnego miasta. Tekst oparty jest na analizie strategii miejskich i dokumentów planistycznych, wskazując na bariery i potencjał rozwoju.

Ostatni blok tematyczny obejmuje artykuły z zakresu geopolityki, dziedzictwa i religii.

W artykule *Escalating Shadows: The Russian Nuclear Threat to Europe, with a Focus on Poland and the Baltic Region Against the Backdrop of the War in Ukraine* Illia Snigur przedstawia zagrożenie nuklearne ze strony Rosji w kontekście wojny w Ukrainie, skupiając się na strategii „eskalacji dla deeskalacji” oraz bezpieczeństwie regionu Morza Bałtyckiego. Autor analizuje znaczenie Polski i obecności sił NATO dla regionalnej równowagi sił.

Tekst Katarzyny Gec-Leśniak pt. *Spomenik, czyli manifestacja nowoczesności w Jugosławii* ukazuje jugosłowiańskie pomniki jako wyraz nowoczesnego myślenia o wspólnocie i państwowości. Artykuł łączy analizę artystyczną z kontekstem historycznym i ideologicznym, przedstawiając znaczenie brutalistycznej architektury w budowaniu tożsamości narodowej.

Zbiór artykułów naukowych zamyka tekst Wojciecha Miszczaka *Pierwotna religia Słowian jako religia henoteistyczna*, który proponuje reinterpretację religijności przedchrześcijańskiej Słowian, ukazując ją jako system bardziej złożony niż dotąd sądzono. Autor opiera się na analizie źródeł historycznych i językowych, podważając uproszczone klasyfikacje religii Słowian.

Ostatnia część numeru tradycyjnie dotyczy Uniwersytetu Gdańskiego i jego dziejów, co wydaje się szczególnie istotne w kontekście jubileuszu 55-lecia uczelni, który obchodzimy w tym roku. Istotny dla dziejów gdańskiej *alma mater* jest także bohater tekstu, Rektor-senior UG Zbigniew Grzonka, który kierował uczelnią w trudnym czasie transformacji ustrojowej w latach 90. W rozmowie z Dominikiem Bieniem wspomina kluczowe problemy i wyzwania, jakie stały wówczas przed uczelnią. Mówi także o swoich początkach jako studenta i pracownika naukowego. Rozmowa powstała w cyklu *Narracje o Uniwersytecie Gdańskim*.

Liczymy, że opublikowane w tym numerze „Progressu” artykuły będą stanowić dla Czytelników nie tylko rodzaj intelektualnej przygody, ale też dowód na naukowe zaangażowanie i dociekliwość młodych badaczy. W obliczu dehumanizacji i zanikających więzi społecznych zaproponowane powyżej teksty przypominają, że mamy wrażliwych i spostrzegawczych obserwatorów współczesnego świata w mnogości jego wymiarów. Mamy nadzieję, że lektura tego numeru będzie dla Państwa inspiracją. Tradycyjnie też zapraszamy do refleksji i dialogu!

Kornel Bielawski